

TÄMÄ ON LUONNOS: KYSY JA KOMMENTOI!

ELEMENTTIEN MÄÄRITELMÄT

0 SISÄLTÖTYYPIN JA MEDIATYYPIN ALUE

Pakollinen

Johdantohuomautus

Tietueen alussa oleva sisältötyypin ja mediatyypin alue kertoo, missä muodossa julkaisun sisältö on esitetty ja millä välineellä sisältö on käytettävissä ja siten auttaa luettelon käyttäjiä tunnistamaan ja valitsemaan sopiva julkaisu.

Sisältötyypin ja mediatyypin alue sisältää kaksi elementtiä, jotka valitaan annetuista listoista:

1) sisältötyyppi: yhdellä tai useammalla termillä kerrotaan julkaisun sisällön muoto, johon voidaan lisätä yksi tai useampi sisältötyypin tarkenne. Tämä määrittelee julkaisun tyyppin tarkemmin, sen aistimellisen luonteen, ulottuvuudet ja/tai liikkeen mukanaolon tai puuttumisen.

2) mediatyyppi: tallennetyyppi tai tietoväline, jolla julkaisun sisältö on käytettävissä.

Sisältö

0.1 Sisältötyyppi

0.2 Mediatyyppi

Välimerkitysmalli

A Sisältötyypin tarkenteet merkitään kaarisulkeisiin välittömästi sisältötyypin jälkeen () .

B Jos sisältötyyppiin liitetään useampi tarkenne, edeltää jokaista ensimmäisen lisäyksen jälkeistä lisäystä tyhjämerkki, puolipiste, tyhjämerkki (;) .

C Mediatyyppiä edeltää tyhjämerkki, kaksoispiste, tyhjämerkki (:) .

D Jos yhteen mediatyyppiin liittyy useampi sisältötyyppi, edeltää jokaista ensimmäisen sisältötyypin jälkeistä sisältötyyppiä piste ja tyhjämerkki (.) .

E Jos julkaisuun liittyy useampia erilaisia mediatyyppejä ja sisältötyyppejä, edeltää jokaista ensimmäisen sisältö- ja mediatyypimerkinnön (sisältötyyppi : mediatyyppi) jälkeistä sisältö- ja mediatyypimerkintää tyhjämerkki, plus-merkki, tyhjämerkki (+) .

Esim.

Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne) : mediatyyppi

Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne ; sisältötyypin tarkenne) : mediatyyppi

Sisältötyyppi. Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne) : mediatyyppi

Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne). Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne) : mediatyyppi

Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne) : mediatyyppi + Sisältötyyppi (sisältötyypin tarkenne) : mediatyyppi

Ensisijainen tiedonlähde

Itse julkaisu.

0.1 Sisältötyyppi

Pakollinen

Sisältötyyppi kertoo julkaisun sisällön perusmuodon. Termit merkitään luettelointiyksikön kielellä tai kirjoitusjärjestelmällä. Jos monesta erityyppisestä sisällöstä koostuvalle julkaisulle ei pystytä määrittelemään pääasiallista sisältötyyppiä (so. kaikki julkaisun erityyppiset osat ovat yhtä keskeisiä ja tärkeitä), merkitään julkaisun kaikki merkittävät sisältötyypit aakkosjärjestyksessä. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää termiä ”useita sisältötyyppejä”, jos julkaisu koostuu kolmesta tai useammasta erityyppisestä sisällöstä. Jos erityyppisistä sisällöistä yksi osa on hallitseva, merkitään hallitsevan osan sisältötyyppi julkaisun sisältötyypiksi.

Sisältötyypit

Sisältötyyppi	Määritelmä ja käyttö
Data	<p>Digitaalisesti tallennettu ja tietokoneen prosessoitavaksi tarkoitettu data. Esimerkiksi numeerinen data, ympäristödata jne., data, jota käytetään keskiarvojen, korrelaatioiden jne. laskemiseen tai mallien yms. tuottamiseen.</p> <p>Ei käytetä digitaalisesti äänitetystä musiikista [ks. musiikki], kielinäytteistä [ks. puhe], äänistä [ks. ääni], tietokoneella tuotetuista kuvista [ks. kuva] tai tekstistä [ks. teksti].</p>
Esine	<p>Kolmiulotteinen aineisto, joko luonnollinen entiteetti tai artefakti. Esimerkkejä artefakteista ovat veistos, malli, peli, palapeli, kolikko, lelu, rakennus, välineistö, vaatetus, kulttuurikohte. Esimerkkejä luonnonkohteista ovat fossiilit, kivet, hyönteiset, biologinen näyte jne. Kartografisia esineitä ovat karttapallot, korkeuseromallit ja kolmiulotteiset poikkileikkauskuvat.</p>
Kuva	<p>Katsottavaksi tarkoitettu viiva, muoto, varjostus jne. Kuva voi olla stillkuva tai liikkuva kuva, kaksi- tai kolmiulotteinen. Esimerkiksi taidejäljenteet, kartat, valokuvat, kaukokartoituskuvat, stereokuvat, elokuvat ja litografiat.</p>
Liike	<p>Toiminta tai prosessi, joka muuttaa esineiden tai henkilöiden sijaintia. Esimerkiksi tanssinotaatio, näyttämölle pano tai koreografia.</p> <p>Ei käytetä liikkuvasta kuvasta, kuten elokuvasta [ks. kuva].</p>
Musiikki	<p>Musiikki voi olla kirjoitettua (nuotti), esitettyä tai analogisesti tai digitaalisesti äänitettyä musiikkia. Esimerkiksi nuotit, kuten partituurit ja stemmat, äänitetty</p>

	musiikki, kuten konsertti-, ooppera- ja studioäänitykset.
Puhe	Ihmisen puheääni. Esimerkiksi analogisessa tai digitaalisessa muodossa olevat äänikirjat, radion puheohjelmat, historialliset puheäänitteet ja kuunnelmat.
Teksti	Kirjoitetut sanat, symbolit ja numerot. Esimerkiksi painetut tai elektroniset kirjat, kirjeenvaihto, lehtitietokannat ja mikrofilmatut sanomalehdet.
Tietokoneohjelma	Esimerkiksi käyttöjärjestelmät, sovellusohjelmat jne.
Ääni	Luonnonäänet tai digitaalisesti/analogisesti tuotetut äänet. Esimerkiksi linnunlaulun ja eläinten ääntelyn äänitykset, äänimaisemat ja ääniefektit. Ei käytetä äänitetystä musiikista [ks. musiikki] tai äänitetystä ihmisen puheesta [ks. puhe].
Useita sisältötyyppejä	Kolmen tai useamman sisältötyypin julkaisu.
Määrittelemätön sisältötyyppi	Jos mikään edellä olevista sisältötyypeistä ei kuvaa julkaisua, tehdään merkintö ”Määrittelemätön sisältötyyppi”.

0.1.1 Sisältötyypin tarkenne

Pakollinen jos saatavilla ja sovellettavissa

0.1.1.1 Tarvittaessa merkitään yksi tai useampi sisältötyypin tarkenne. Tarkenne kertoo julkaisun tyypistä, liikkeestä, ulottuvuuksista ja aistittavuudesta.

Tarkenteet otetaan seuraavasta listasta. Sisältötyyppiä voidaan laajentaa tai selkiyttää niin monella tarkenteella kuin on tarpeen, esim. teksti (katseltava) tai teksti (kosketeltava); kuva (stillkuva ; kaksiulotteinen) tai kuva (stillkuva ; kolmiulotteinen).

0.1.1.2 Tyypin määrittely

esitetty	Kuultava tai katsottava sisältö . Esimerkiksi musiikki- tai liikuntaesitysten tallennukset jne.
kartografinen	Maapallo tai muu taivaankappale tai sen osa mittakaavasta riippumatta. Esimerkiksi kartat, kartastot, karttapallot, korkeuseromallit jne.
notatoitu	Taiteellisen teoksen (esim. musiikin, tanssin, näyttämöllepanon) visuaalinen notaatio.

0.1.1.3 Liikkeen määrittely

(Käytetään vain kuvan sisältötyypin kanssa)

Kuvajulkaisuun sisältyvä liike tai liikkeen puuttuminen julkaisusta.

liikkuva	Kuvasisällön liike tuotetaan yleensä nopealla kuvavirralla.
still	Staattinen kuvasisältö.

0.1.1.4 Ulottuvuuden määrittely

(Käytetään vain kuvan sisältötyypin kanssa)

Kuvajulkaisun tilaan liittyvien ulottuvuuksien määrä. Seuraavia termejä käytetään, kun sisältötyyppi ei yksin riitä ilmaisemaan julkaisun ulottuvuuksia.

kaksiulotteinen	Kaksiulotteinen kuvasisältö.
kolmiulotteinen	Kolmiulotteinen kuvasisältö.

0.1.1.5 Aistittavuuden määrittely

Ominaisuudet viittaavat ihmisaisteihin, joilla julkaisu on vastaanotettavissa. Seuraavia termejä käytetään, kun sisältötyyppi ei yksin riitä ilmaisemaan julkaisun ulottuvuuksia.

kuunneltava	Kuuloaistilla vastaanotettava.
maisteltava	Makuaistilla vastaanotettava.
haisteltava	Hajuaistilla vastaanotettava.
kosketeltava	Tuntoaistilla vastaanotettava.
katseltava	Näköaistilla vastaanotettava.

0.2 Mediatyyppi (väline)

Pakollinen

Mediatyyppi kertoo, minkä tallennetyypin/tallennetyyppien kautta aineiston sisältö on välitettävissä. Mediatyyppikategoriat heijastavat sekä tallenteen tallennusvälinettä että sisällön esittämiseen, katselemiseen, suorittamiseen jne. tarvittavan laitteen tyyppiä. Alla olevan listan termit merkitään luettelointityksikön kielellä ja kirjoitusjärjestelmällä. Jos julkaisulle ei pystytä määrittelemään pääasiallista mediatyyppiä (so. kaikki julkaisun erityyppiset osat ovat yhtä keskeisiä ja tärkeitä), merkitään kaikki julkaisuun liittyvät mediatyypit. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää

termiä ”useita mediatyyppejä”, jos julkaisu koostuu kolmesta tai useammasta mediatyypistä. Julkaisuissa, joissa useamman tyyppisestä sisällöstä osa on hallitsevassa ja osa liiteaineiston asemassa, merkitään hallitsevan osan mediatyyppi julkaisun mediatyypiksi. Kun resurssia voi käyttää ilman mitään välinettä, merkitään ”ei välinettä”.

Mediatyypit

Mediatyyppi	Määritelmä ja käyttö
audio	<p>Kuuntelemiseen tarkoitetulla välineellä käytettävät aineistot.</p> <p>Tallenteessa olevan äänen kuunteleminen toistovälineillä kuten levysoittimella, kasettisoittimella tai CD-soittimella. Audio sisältää sekä digitaalisesti että analogisesti tallennetun äänen.</p>
elektroninen	<p>Tietokoneella käytettävät aineistot.</p> <p>Tietokoneella käytettäväksi tarkoitetut tiedostot. Termi elektroninen liittyy sekä etä- että suoraan käyttöisiin aineistoihin kuten tietokonenauhoihin ja -levyihin.</p>
heijastettava	<p>Projektorilla käytettävät aineistot.</p> <p>Liikkuva kuva tai stillkuvat, joita katsotaan filmiprojektorin, diaprojektorin tai piirtoheittimen avulla. Termi heijastettava liittyy sekä kaksiulotteisiin että kolmiulotteisiin kuviin.</p>
mikromuotoinen	<p>Mikrolukulaitteella käytettävät aineistot.</p> <p>Pienennetyt kuvat, jotka eivät ole silmin luettavissa vaan käytettävissä mikrofiliin tai mikrokortin lukulaitteen avulla. Mikromuotoinen aineisto voi olla joko läpinäkyvää tai läpinäkymätöntä.</p>
mikroskooppinen	<p>Mikroskooppilaitteella käytettävät aineistot.</p> <p>Hyvin pienet objektit, joiden yksityiskohtia voi tarkastella mikroskooppilaitteella, ei paljaalla silmällä.</p>
stereografinen	<p>Stereografisella laitteella käytettävät aineistot.</p> <p>Stillkuvaparit, joita voi katsoa kolmiulotteisesti stereoskooppisella tai stereografisella laitteella.</p>
video	<p>Videolaitteella käytettävät aineistot.</p> <p>Liikkuva kuva tai stillkuvat, joita katsotaan kuvaa toistavan laitteen, kuten videokasettinahurin tai DVD-soittimen, avulla. Termi video liittyy sekä digitaaliseen että</p>

	analogiseen aineistoon.
useita mediatyyppejä	Aineistot , joihin liittyy vähintään kolme eri mediatyyppeä.
ei välittävää laitetta	Aineiston käyttöön ei tarvita välinettä.

Esim.

Data (**kartografinen**) : elektroninen

Musiikki (**esitetty**) : audio

Toim. huom.: esimerkiksi musiikkia sisältävä CD-äänilevy.

Musiikki (**notatoitu**) : **ei välittävää laitetta**

Toim. huom.: esimerkiksi nuottijulkaisu.

Teksti: **ei välittävää laitetta**

Toim. huom.: esimerkiksi painettu kirja.

Teksti : elektroninen

Toim. huom.: esimerkiksi verkkosivu.

Kuva (**still**) : **ei välittävää laitetta**

Toim.huom: valokuva, juliste tms.

Kuva (**liikkuva**) : video

Toim. huom.: esimerkiksi elokuva DVD-videolevyllä.

Kuva (**kartografinen** ; kosketeltava): **ei välittävää laitetta**

Toim. huom.: esimerkiksi koskettelukartta.

Kuva (**kartografinen**) : heijastettava

Toim. huom.: kartta piirtoheitinkalvolla.

Kuva (**still** ; kolmiulotteinen) : stereografinen

Toim. huom.: Viewmaster-kuvakieppo.

Puhe : audio

Toim. huom.: esimerkiksi äänikirja.

Teksti : **ei välittävää laitetta** + Ääni : audio

Toim. huom.: esimerkiksi lintukirja ja linnunlauluäänite.

Esine. Kuva (haisteltava) : **ei välittävää laitetta**

Toim. huom.: esimerkiksi kahvipavun kolmiulotteinen malli ja kaksiulotteinen kortti, jossa on kuva kahvipavusta ja josta voi pintaa raapimalla tuottaa kahvin hajua.

Esine (**kartografinen**) : **ei välittävää laitetta**

Toim. huom.: esimerkiksi karttapallo.

Esine : **ei välittävää laitetta**

Toim. huom.: esimerkiksi kävelysauvat.

Musiikki (**notatoitu ; esitetty**). Teksti : useita mediatyyppejä

Toim. huom.: aineisto sisältää useita sisältötyyppejä ja mediatyyppejä: yksi painettu partituuri + 1 äänilevy + 1 CD-ROM-levy.

tai

Useita sisältötyyppejä : useita mediatyyppejä

Toim. huom.: aineisto sisältää useita sisältötyyppejä ja mediatyyppejä: yksi painettu partituuri + 1 äänilevy + 1 CD-ROM-levy.

Musiikki (**esitetty**) : **elektroninen**

Toim. huom.: MP3-musiikkitiedosto.

Kuva (liikkuva) : **elektroninen**

Toim. huom.: YouTube-video.

TÄMÄ ON LUONNOS: KYSY JA KOMMENTOI!